

Kumla kommun

Vattentjänstplan

Kumla kommun

 Vision

  Program

   Policy

    Regler

     Handlingsplan

      Riktlinjer

 Kommunfullmäktige

 Kommunstyrelsen

 Nämnd

Beslutande	Kommunfullmäktige
Datum och paragraf	Klicka här för att välja datum., § 999
Dokumentansvarig	Verksamhetschef tekniska
Revideras	Klicka här för att välja datum.
Gäller till	Klicka här för att välja datum.

Innehåll

Vattentjänstplan	1
Kumla kommun	1
Innehåll	3
Inledning	5
Omfattning och avgränsning	5
Ansvar och genomförande	5
Samråd	6
Läshänvisning	6
Bilagor	7
1. Lagstiftning	8
Lagen om allmänna vattentjänster (2006:412)	8
2. Bedömning av betydande miljöpåverkan	9
Bedömning	9
3. Nuläge	10
Befintlig VA-anläggning	10
Befintligt kommunalt VA-verksamhetsområde	10
Enskilda avloppsanläggningar	11
4. Kriterier och bedömningsunderlag	12
Sammanhållen bebyggelse	12
Urval av områden	12
Bedömning utifrån miljö- och hälsoskydd	12
Förutsättningar för enskild avloppsanläggning	14
5. Utbyggnation av kommunalt VA	15
Områden med kommunala VA-tjänster utanför verksamhetsområde	16
I väntan på kommunal VA-anlutning	18
Kommunalt övertagande av befintlig VA-anläggning	18
Utbyggnadsplan för befintlig bebyggelse	19
6. Nybyggnadsområden	19
Förtätning på landsbygden och nya bostadsområden	21
Befintliga och framtida områden för industrier och verksamheter	22

7. Åtgärder för att VA-anläggningen ska fungera vid skyfall	25
Klimatförändringar	25
Dagvattennätets kapacitet och status	25
Skyfallskartering	26
Bedömning och åtgärder	27

Inledning

Syftet med vattentjänstplanen är att den ska ge en långsiktig planering för hela kommunens allmänna VA-försörjning och anpassning till ett förändrat klimat. Att säkerställa god vattenkvalitet och miljö kvalitetsnormer för vatten är två viktiga ingångsvärden i planeringen.

Vattentjänstplanen är ett betydelsefullt verktyg för att lyfta fram eventuella problem och utmaningar samt visa var, när och i vilken ordning den allmänna VA-anläggningen ska byggas ut. Det ger även möjlighet att planera för en långsiktig hållbar VA-försörjning i områden som inte berörs av de allmänna vattentjänsterna.

Vattentjänstplanen ska, enligt lagen om allmänna vattentjänster, redovisa:

- kommunens långsiktiga planering för hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses
- kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall

Omfattning och avgränsning

Vattentjänstplanen omfattar Kumla kommun som geografiskt område. Planen sträcker sig tolv år framåt i tiden, det vill säga över tidsperioden 2024–2036.

Följande vattentjänster omfattas: Dricksvatten, spillvatten och dagvatten.

Följande regnhändelser betraktas som skyfall: Nederbörd med minst 50 mm på en timme eller minst 1 mm på en minut. Det motsvarar mellan 50 och 100 års återkomsttid.

De delar av VA-planeringen som avser underhåll och förnyelse av befintlig VA-anläggning omfattas inte av vattentjänstplanen. Det hanteras i VA-enhetens underhållsplaner.

Ansvar och genomförande

Samhällsbyggnadsnämnden ansvarar för framtagandet av vattentjänstplanen och har det övergripande ansvaret för att följa upp och utvärdera genomförandet av planen.

Vattentjänstplanen antas av kommunfullmäktige. Fullmäktige ska minst en gång var fjärde år pröva om planen är aktuell med hänsyn till behovet av allmänna vattentjänster. Vattentjänstplanen är inte ett juridiskt bindande dokument.

Samråd

Vattentjänstplanen ska ställas ut på samråd under minst fyra veckor. Under samrådstiden kan de fastighetsägare och myndigheter som berörs av planen lämna in synpunkter och yttra sig över planen.

Samhällsbyggnadsnämnden har 2023-12-19 fattat beslut om att ställa ut planen på samråd. Samrådstiden har beslutats till perioden 8 januari till 4 februari (fyra veckor).

När samrådstiden tagit slut kommer alla synpunkter att sammanställas. Kommunen kommer beakta de synpunkter som lämnats och se över om det finns anledning att ändra i förslaget till vattentjänstplan. Därefter kommer vattentjänstplanen lämnas till kommunfullmäktige för beslut om antagande.

Läshänvisning

Avsnitt ett: En översikt av den lagstiftning som reglerar området

Avsnitt två: Kommunens samlade bedömning av om vattentjänstplanen har en betydande miljöpåverkan. Undersökning om betydande miljöpåverkan redovisas i en bilaga till vattentjänstplanen.

Avsnitt tre: Beskrivning av kommunens VA-anläggning och befintligt VA-verksamhetsområde. Här redovisas också förekomst och status för enskilda avlopp.

Avsnitt fyra: Kriterier och bedömningsunderlag

Avsnitt fem: Kommunens bedömning av behov samt utbyggnadsplan. Avsnittet beskriver i vilka områden utbyggnad av VA-verksamhetsområde är aktuellt och när utbyggnad planeras att genomföras. En detaljerad bedömning av respektive område redovisas i en bilaga till vattentjänstplanen. Avsnittet innehåller också information om vad som gäller i väntan på kommunal VA-anslutning och vid kommunalt övertagande av en befintlig VA-anläggning.

Avsnitt sex: Försörjning av VA i nybyggnadsområden, förtätning på landsbygden, industrier och verksamheter.

Avsnitt sju: Bedömning och förslag på åtgärder för att VA-anläggningen ska fungera vid skyfall.

Bilagor

Bilaga: Undersökning om betydande miljöpåverkan

Bilaga: Beskrivning av områden och bedömning av behov av kommunala vattentjänster

Bilaga: ordlista

1. Lagstiftning

Lagen om allmänna vattentjänster (2006:412)

Lagen om allmänna vattentjänster (2006:412) styr kommunens skyldighet att förse fastigheter med allmänna VA-tjänster. Sjätte paragrafen anger när kommunen ska upprätta verksamhetsområde och lyder enligt följande:

6 § Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, ska kommunen

1. bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och
2. se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän VA-anläggning.

Vid bedömningen av behovet enligt första stycket ska särskild hänsyn tas till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön.

2. Bedömning av betydande miljöpåverkan

Vattentjänstplanen ska följa det förfarande som finns i bestämmelserna om strategiska miljöbedömningar av planer och program i miljöbalken (1998:808).

Detta innebär att kommunen ska bedöma om vattentjänstplanen innebär en betydande miljöpåverkan. Bedömningen syftar till att ge en helhetsbild av effekterna av vattentjänstplanen och identifiera de omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan.

Bedömningen ska leda fram till ett ställningstagande i fråga om en strategisk miljöbedömning ska göras eller inte. Om planen bedöms medföra betydande miljöpåverkan ska en strategisk miljöbedömning tas fram, innehållande bland annat en miljökonsekvensbeskrivning. Om planen inte bedöms medföra betydande miljöpåverkan behövs inte någon ytterligare strategisk miljöbedömning. Syftet med en strategisk miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas.

Bedömning

En undersökning av betydande miljöpåverkan har tagits fram. Den redovisas som bilaga till vattentjänstplanen.

Den sammanvägda bedömningen är att planen inte bedöms medföra betydande miljöpåverkan. Kommunen har därför inte gått vidare med en strategisk miljöbedömning.

3. Nuläge

Befintlig VA-anläggning

Spillvatten är det som spolats ner i toalett eller avlopp. Den kommunala spillvattenreningen i Kumla kommun sköts genom ett centralt beläget avloppsreningsverk. Det pågår en vägvalsutredning om huruvida reningsverket ska finnas kvar på samma plats i framtiden eller om en annan lösning ska genomföras. Investeringar krävs för att möta framtidens utmaningar med ökade krav på rening.

Kumla kommun har ett vattenverk: Blacksta vattenverk. Verket levererar dricksvatten till Kumla kommun och Hallsbergs kommun. Kumla kommun ingår i projektet Vätternvatten och utreder genom det framtida förutsättningar för att försörja kommunerna Kumla, Örebro, Hallsberg och Lekeberg med dricksvatten från Vättern.

I Kumla kommun finns det två vattentorn, ett i Kumla centralort och ett i Hällabrottet. VA-ledningsnätet sammanbinds av totalt omkring 480 km vattenledningar och ett 30-tal tekniska anläggningar.

Tillsammans utgör alla dessa delar den kommunala allmänna VA-anläggningen.

Kumla kommun har en väl utbyggd VA-anläggning som täcker stora delar av kommunen. Cirka 80% av kommunens befolkning är ansluten till den kommunala VA-anläggningen.

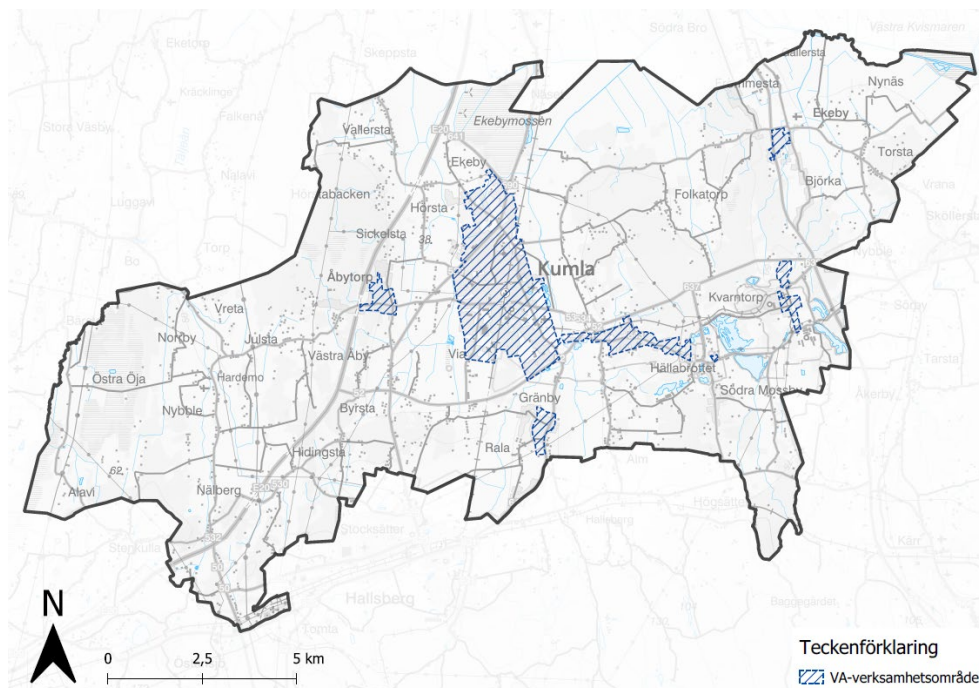
Befintligt kommunalt VA-verksamhetsområde

Ett verksamhetsområde är det geografiska område inom vilket kommunen har en skyldighet att förse fastigheterna med en eller flera av de allmänna vattentjänsterna.

De fyra vattentjänsterna är följande:

- Vatten: Dricksvatten.
- Spillvatten: Vatten från bad, disk, tvätt och toalett.
- Dagvatten gata: Regn- eller smältvatten som transporteras ytledes över allmänna ytor, så som gator och torg.
- Dagvatten fastighet: Regn- eller smältvatten som transporteras ytledes på en fastighet, tex. regnvatten eller dräneringsvatten.

När kommunen bedömer att vattentjänster behöver lösas med en allmän VA-anläggning beslutas om ett verksamhetsområde. Inom ett verksamhetsområde har fastighetsägare rätt att på begäran få sin fastighet ansluten till den kommunala VA-anläggningen. Verksamhetsområdet innebär en skyldighet för fastighetsägare att betala anslutnings- och brukningsavgifter enligt kommunens VA-taxa.

Kartbild: VA-verksamhetsområde i Kumla kommun.

Enskilda avloppsanläggningar

I Kumla kommun finns det cirka 1 400 enskilda avloppsanläggningar. I flera områden inom kommunen finns förutsättningar för att behålla befintliga fungerande enskilda anläggningar samt för att bygga nya. Utifrån planerings- och exploaterings-, samt miljö- och hälsoskyddsperspektiv finns det däremot behov av att utöka de kommunala VA-verksamhetsområdena inom vissa befintliga bebyggelser som idag har enskilda anläggningar.

Utsläpp av otillräckligt eller orenat avloppsvatten kan medföra både hälso- och miljöproblem. Utsläpp av organiskt material orsakar syrebrist i recipienten (vattendrag som tar emot avrinning eller avlett vatten) och näringsämnen (framför allt fosfor) kan stimulera tillväxt av alger. Det kan orsaka övergödning. Avloppsvatten innehåller även bakterier, virus och parasiter som kan ge upphov till sjukdomar hos människor och djur om avloppsvattnet inte hanteras på rätt sätt.

4. Kriterier och bedömningsunderlag

Sammanhållen bebyggelse

I 6 § lagen om allmänna vattentjänster (2006:412) framgår att kommunen har en skyldighet att ordna vattentjänster om det behövs för skyddet av människors hälsa och miljö och om bebyggelsen ingår i ett större sammanhang. Större sammanhang är enligt förarbeten till lagen 20–30 fastigheter med ett avstånd på max 100 meter mellan fastigheterna men det kan också röra sig om färre fastigheter i närhet till ett befintligt verksamhetsområde. I vissa fall finns det så starka motiv utifrån skyddet av människors hälsa eller miljön att verksamhetsområden ska upprättas för områden med färre fastigheter.

Kommunfullmäktige fastställde 25 april 2016 kriterier för utökade VA-verksamhetsområden. Dessa kriterier är inte längre aktuella och överensstämmer inte med nuvarande lagstiftning. Med anledning av det har ingen hänsyn tagits till de kriterierna vid framtagande av vattentjänstplanen. I samband med att vattentjänstplanen lämnas över till kommunfullmäktige för beslut om antagande kommer de tidigare kriterierna föreslås att upphävas.

Urval av områden

Med hjälp av en GIS-modell har områden i kommunen som kan bedömas som sammanhållen bebyggelse tagits fram. Dessa områden har sedan bedömts individuellt utifrån de förutsättningar som föreligger i respektive område.

Bedömning utifrån miljö- och hälsoskydd

Inom kommunen finns vissa områden med svårigheter att anordna enskilda avlopp. Det kan bland annat vara fosforbelastade recipienter, sammanhållen bebyggelse som leder till bristande skyddsavstånd mellan dricksvattenbrunnar och avloppsanläggningen samt lokala förhållanden, som vattenskyddsområden.

I vissa områden kan det av hälsoskäl krävas en så kallad hög skyddsnivå, till exempel i områden med många dricksvattenbrunnar. I andra områden kan det krävas hög skyddsnivå av miljöskäl, till exempel fosforpåverkan på känslig recipient eller vatten inom skyddat område.

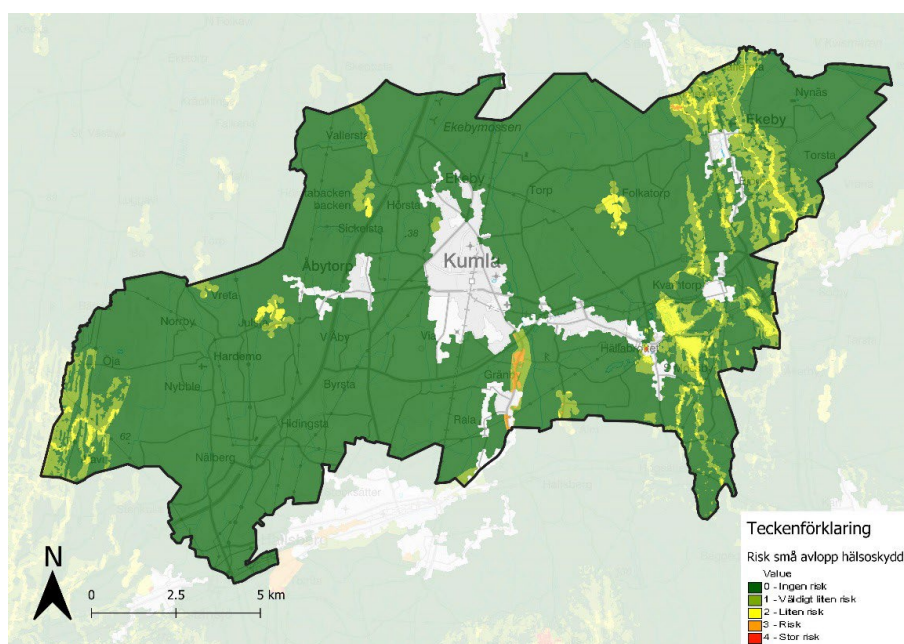
Områden inom kommunen som ingår i större sammanhang och som redan idag omfattas av ett kommunalt verksamhetsområde har inte analyserat ur ett miljö- och hälsoperspektiv. Även i dessa områden kan det dock fortfarande finnas enskilda avlopp och de borde hanteras genom myndighetsnämndens behovsstyrda tillsyn.

Riskbedömning för påverkan från utsläpp av avloppsvatten i närområden ska riskbedömas genom en sammanvägd bedömning av miljö- och hälsoskydd. Denna bedömning ska användas som underlag i prioritering av utbyggnadsområden för kommunalt VA.

Hälsoskydd

Inom bedömningen för hälsoskydd har fokus legat på dricksvattenförsörjningen. Enskilda avlopp i närheten av enskilda dricksvattenbrunnar ökar risken för oönskad påverkan på dricksvattenkvaliteten. Risken bedöms öka om många enskilda brunnar och enskilda avlopp ligger i närhet av varandra.

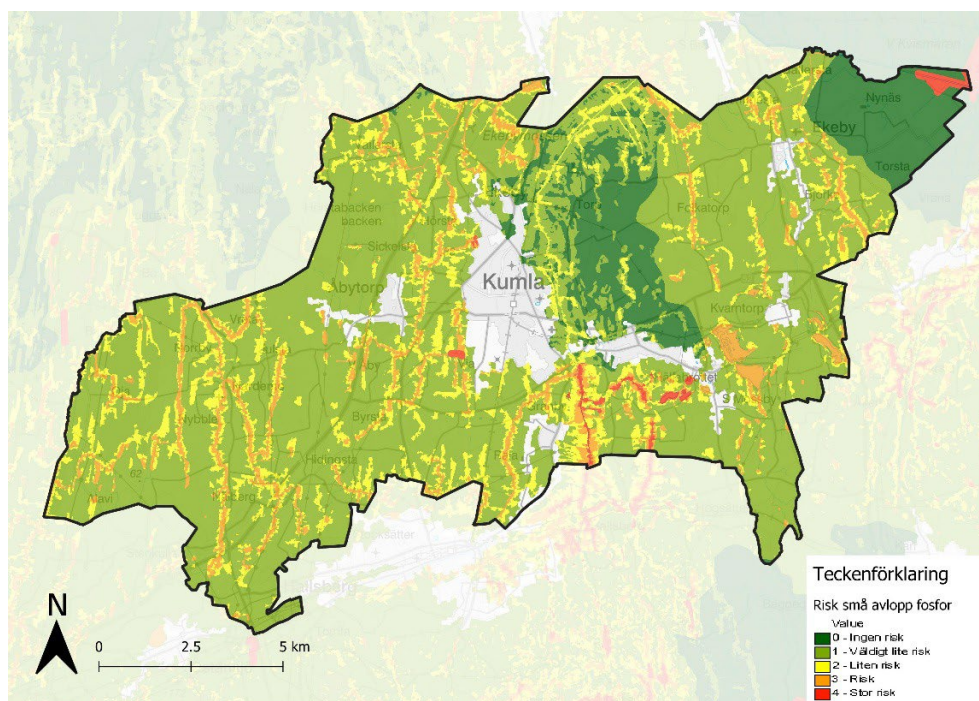
I Kumla finns dessutom Blacksta vattenskyddsområde, som även är en prioriterad vattenförekomst i Örebro läns regionala vattenförsörjningsplan. Det kommunala vattenskyddsområdet finns också med som en parameter i bedömningen av skyddsbehov utifrån hälsoskydd.

Kartbild: Riskbedömning för påverkan avseende hälsoskydd.

Miljöskydd

Under miljöskydd har parametrar bedömts som handlar om skyddet av recipienter, både ytvatten och grundvatten. Näringsämnen, framför allt fosfor, kan stimulera tillväxt av alger och därigenom orsaka övergödning i sjöar och vattendrag.

Kartbild: Riskbedömning för påverkan från utsläpp av fosfor.

Förutsättningar för enskild avloppsanläggning

Inom Kumla finns flera områden som utifrån miljö- och hälsoskyddsperspektiv bedöms ha goda förutsättningar att fortsätta försörjas genom enskilda anläggningar för vatten och avlopp även på lång sikt.

Dessa områden är idag Brändåsen i sydvästra Kumla, delar av Åbytorp där flertalet fastigheter redan har kommunal anslutning men där områdena ännu inte omfattas av ett allmänt VA-verksamhetsområde, samt Holmagatan där flertalet fastigheter troligen redan är anslutna till det kommunala VA-ledningsnätet, samt Frommesta där den befintliga VA-försörjningen idag är underdimensionerad och där inte alla hushåll är påkopplade än. Vidare utredning/fördjupning behöver göras i ovan nämnda områden.

Av dessa områden har alla områden förutom Holmagatan normal skyddsnivå ur miljöskyddssynpunkt enligt Länsstyrelsens kartlager avseende samlad bedömning. Inom Holmagatan finns ett område med hög skyddsnivå ur miljösynpunkt. Alla områden förutom Norra Sanna har normal skyddsnivå avseende hälsoskydd.

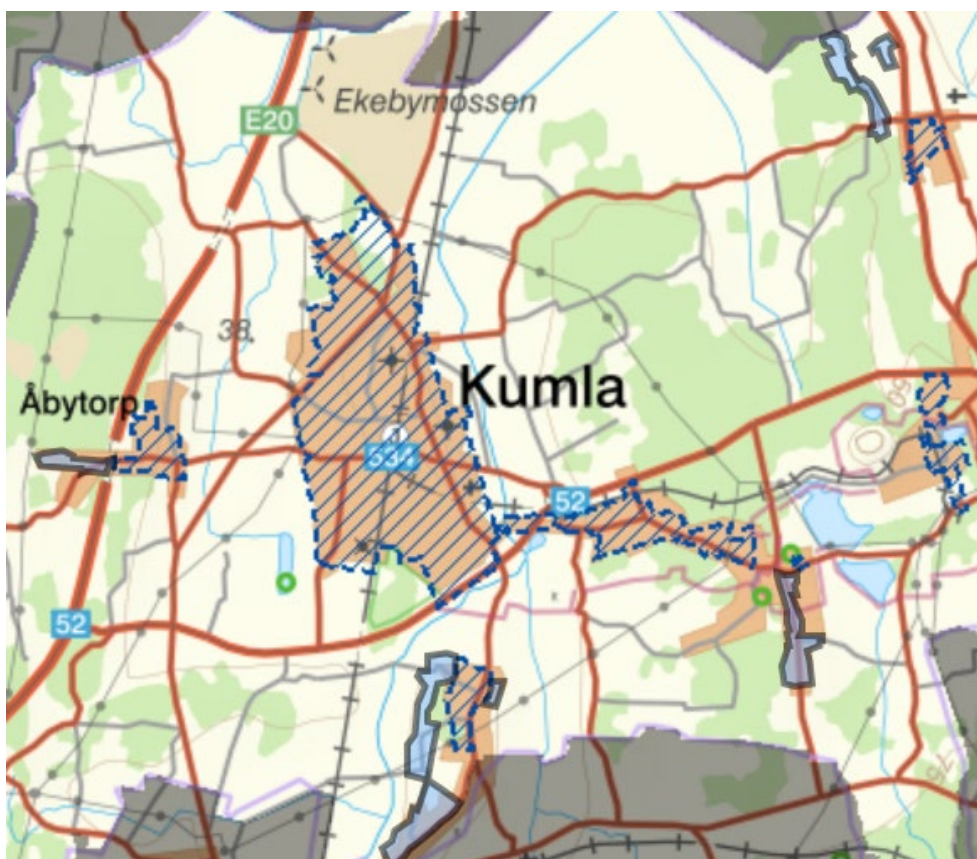
Att dessa områden i dagsläget bedöms på detta sätt betyder inte att det framöver inte kan bli aktuellt att även se över behoven av kommunalt VA även i dessa områden, om plan- och exploateringsförutsättningarna förändras.

5. Utbyggnation av kommunalt VA

I bilagan Beskrivning av områden och bedömning av behov av kommunala vattentjänster redovisas en genomlysning av de områden i Kumla kommun som inte omfattas av befintligt VA-verksamhetsområde men som kan tänkas utgöra en större samlad bebyggelse. En bedömning har genomförts gällande områdenas behov av kommunala vattentjänster utifrån kriterierna i lagen om allmänna vattentjänster (2006:412).

Bedömningen är att det finns behov av utökning av kommunalt VA-verksamhetsområde inom flera områden i Kumla kommun. I flera fall har de aktuella områdena byggts ut med kommunala vatten- och spillvattentjänster till flertalet fastigheter i området. Gemensamt är att det finns fastigheter i dessa områden som inte är anslutna till kommunala vattentjänster. Beslut om VA-verksamhetsområde saknas i dessa områden och bedömningen är att kommunen bör upprätta verksamhetsområde för vattentjänsterna vatten och spillvatten i dessa områden. Fastigheter som ingår i kommunala VA-verksamhetsområden ska också förses med anslutning till kommunala vattentjänster i de fall där sådana anslutningar saknas i dagsläget. De berörda områdena är Holmagatan, Frommesta, Södra Sanna och Norra Sanna samt Stene Brunn. Områdena visas översiktligt i karta nedan, för mer utförlig karta hänvisas till bilaga Beskrivning av områden och bedömning av behov av kommunala vattentjänster. Inför upprättande av verksamhetsområde behöver en detaljerad bedömning av varje fastighet genomföras för att ta fram exakta uppgifter kring vilka fastigheter som ska ingå i verksamhetsområdet.

Av dessa områden är Södra Sanna och Norra Sanna de högst prioriterade områdena då de ligger inom, eller i närheten av, Blacksta vattenskyddsområde.

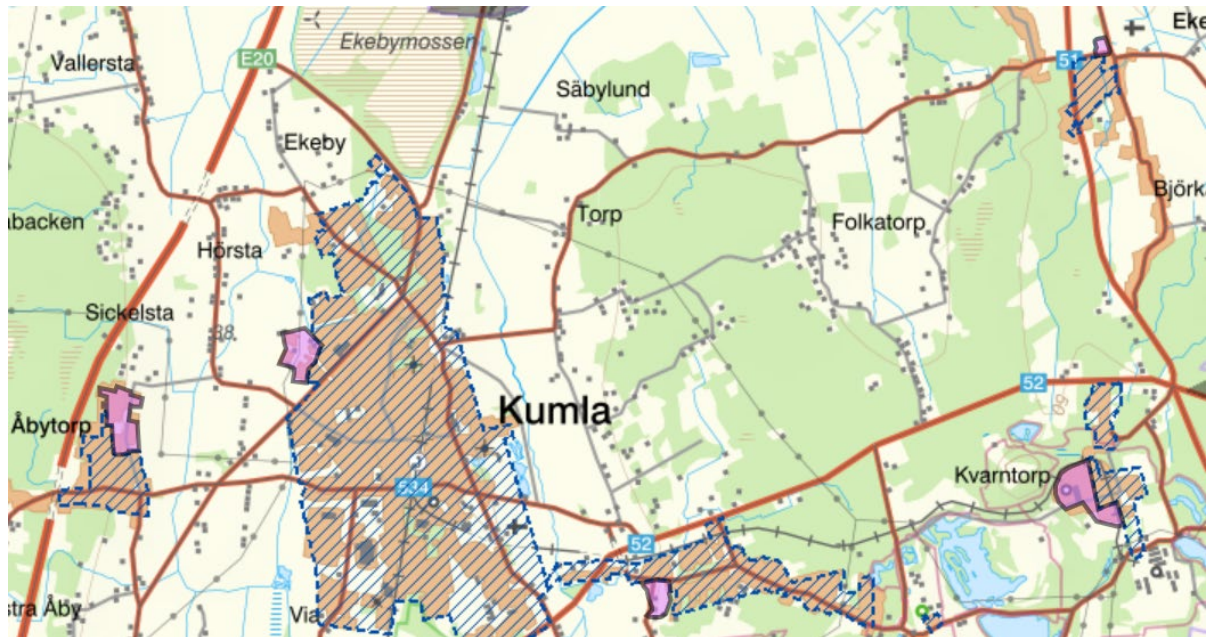
Områden som är aktuella för upprättande av VA-verksamhetsområde för kommunala vattentjänster redovisas i blått, streckat område markerar befintligt verksamhetsområde.

I bilagan Beskrivning av områden och bedömning av behov av kommunala vattentjänster har även området Brändåsen utvärderats. Bedömningen är att det inte föreligger ett behov av kommunala vattentjänster i Brändåsen i dagsläget, däremot kan detta ändras om området byggs ut ytterligare.

Områden med kommunala VA-tjänster utanför verksamhetsområde

I kommunen finns ett stort antal fastigheter som har tillgång till kommunala VA-tjänster och som ligger i samlad bebyggelse. Dessa fastigheter bör i framtiden omfattas av det kommunala verksamhetsområdet för att fullt ut omfattas av de rättigheter som råder inom ett verksamhetsområde. För fastighetsägare till aktuella fastigheter innebär en sådan förändring att kommunen är juridisk ägare till VA-ledningar fram till fastighetsgräns och äger pumpstationer inom områdena, även villapumpstationer om inte särskilda skäl föreligger. De områden som bör intas i kommunalt verksamhetsområde redovisas i karta nedan. Områdena består av områden som omfattas i detaljplaner som antagits de senaste åren i Sörby, vid Ekeby

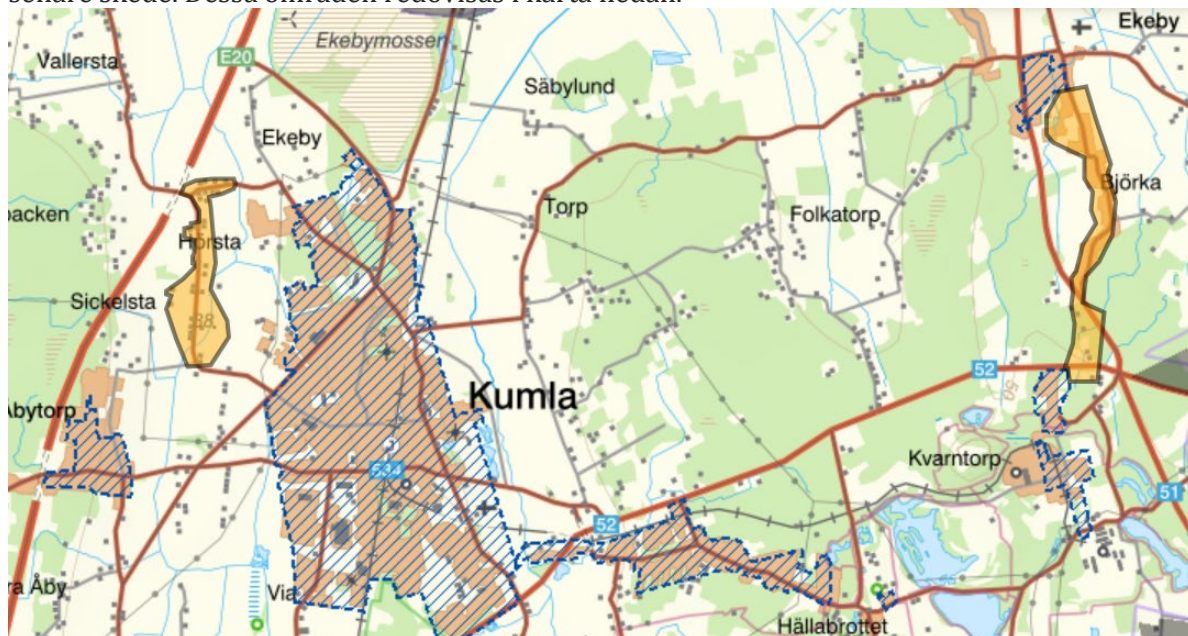
Prästgård och vid Älvesta samt den västra delen av industriområdet i Kvarntorp och området kring Långgälla i norr om Åbytorp. Beslut om upprättande av verksamhetsområde för dessa områden ska fattas under 2024.

Kartbild över områden där kommunalt verksamhetsområde bör upprättas markeras med rosa markering. Befintligt verksamhetsområde markeras med streckat område.

I Kumla kommun finns även ett antal fastigheter som är påkopplade på kommunalt VA-ledningsnät men som inte är beläget i samlad bebyggelse. Fastigheter är belägna utmed sträckor där kommunen har VA-ledningar mellan olika områden. Områdena är längst med ledningsträckningen Nävesta-Björka och Hörsta-Sickelsta i enlighet med kartbild nedan. Anslutning till kommunalt VA har varit möjligt för de som önskat och det är inte alla fastigheter som är anslutna utan många fastigheter har goda förutsättningar att lösa VA-frågan inom den egna fastigheten. Bedömningen är att det inte föreligger ett behov av kommunala VA-tjänster i ett större sammanhang på dessa platser och att de inte ska intas i kommunalt verksamhetsområde i nuläget. Kommunen behöver fortsatt följa utvecklingen i dessa områden för att eventuellt ompröva behovet av att upprätta verksamhetsområde i ett

senare skede. Dessa områden redovisas i karta nedan.

Kartbild över områden med sträckor där en andel av fastigheterna är anslutna till det kommunala verksamhetsområdet men där det även finns förutsättningar för enskilda lösningar. Aktuella områden markeras med gul markering. Befintligt verksamhetsområde markeras med streckat område.

I väntan på kommunal VA-anlutning

Vattentjänstplanen gäller för tolvårsperioden 2024–2036. I områden som väntar på kommunalt VA ska kommunen vid tillsyns- och bygglovsärenden, tillhandahålla klar, tydlig och lättillgänglig information om kommunens planer för utbyggnad av VA-verksamhetsområde.

Information om planering för allmänt VA tillhandahålls enskilda, vilka kan planera för sitt boende ekonomiskt, men även ur andra hållbarhetsaspekter.

Kommunalt övertagande av befintlig VA-anläggning

I områden där det finns ett befintligt VA-system som inte ägs av kommunen och där det föreligger ett kommunalt ansvar för att upprätta verksamhetsområde har kommunen rätt att köpa den befintliga anläggningen. I ett sådant fall gör kommunen en bedömning av skicket på befintlig anläggning och värdet på den samma. Om anläggningen uppfyller de krav som kommunen ställer på den allmänna VA-anläggningen tar kommunen över den befintliga anläggningen och betalar ersättning för anläggningen. Fastighetsägare till fastigheter som intas i verksamhetsområde betalar anläggningsavgift enligt kommunens vid tillfället gällande taxa för vatten och avlopp.

Utbyggnadsplan för befintlig bebyggelse

De områden som ovan klassats som att de faller under ett kommunalt ansvar att förse med kommunala VA-tjänster ska utredas vidare i detalj för teknisk lösning inför beslut om verksamhetsområde för allmänna vattentjänster. I detta läge utreds förhållandena noga och detaljerat förslag för vilka fastigheter som ska få tillgång till vattentjänsterna specificeras inför beslut om verksamhetsområde.

Plan för när dessa områden ska intas i kommunalt verksamhetsområde redovisas i tabellen nedan.

Förkortningar i tabellen:

- V: Dricksvatten
- S: Spillvatten
- Dg: Dagvatten gata
- Df: Dagvatten fastighet

Färgmarkeringar:

- Blått: Projektering och planering av projektet
- Grönt: Anläggande av lösning

Utbyggnadsplan

Område	Vattentjänst	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Södra och Norra Sanna	S,V		Blå	Grön				
Frommesta	S,V		Blå	Blå	Grön			
Holmagatan	S,V				Blå	Grön		
Stene brunn	S,V					Blå	Grön	

Områden och årtal för utbyggnad av kommunala VA-tjänster, blå markering avser projektering och planering och grön markering avser anläggande i området.

6. Nybyggnadsområden

I Översiktsplan Kumla kommun 2040 redovisas hur den fysiska miljön ska utvecklas på lång sikt, till år 2040. Kumla kommuns översiktsplan antogs av kommunfullmäktige den 19 oktober 2020. Översiktsplanens befolkningsmål för år 2040 är 28 000 invånare. Översiktsplanen anger bland annat att ny bebyggelse ska prioriteras i anslutning till befintlig bebyggelse och infrastruktur, helst i direkt anslutning till tätorter, längs bebyggelsestråk eller i förtätningsområden på landsbygden. Ställningstaganden som berör VA

handlar bland annat om hållbara VA-lösningar, hänsyn till grundvattentillgång, säkerställa vattenskyddsområden och en hållbar dagvattenhantering.

År 2019 fanns 3 954 flerbostadshus och 5 368 småhus i kommunen, varav 208 definieras som fritidshus. I kommunen fanns det även 321 specialbostäder och 145 övriga hus. För att nå befolkningsmålet måste 3 000–4 000 nya bostäder byggas i kommunen till år 2040 eller ca 150 bostäder per år. Områdena som pekats ut i översiktsplanen gör det möjligt att få fram minst 3 700 bostäder. Utöver detta kan det förtätas i främst Kumla tätort med ca 500 bostäder.

Den positiva befolkningsutvecklingen de senaste åren innebär att det finns en efterfrågan och ett behov av nya bostäder och för närvarande råder det bostadsbrist i kommunen. Det är framför allt i Kumla tätort som efterfrågan på bostäder är större än tillgången och det är främst ett behov av mindre lägenheter. Samtidigt är efterfrågan stor för småhusbebyggelse i huvudtätorten, en efterfrågan som inte är helt enkel att möta då kommunen måste hushålla med marken och därför kommer behöva bygga tätare.

Översiktsplanens ställningstaganden när det gäller bostadsutvecklingen som har koppling till vattentjänstplanen är följande:

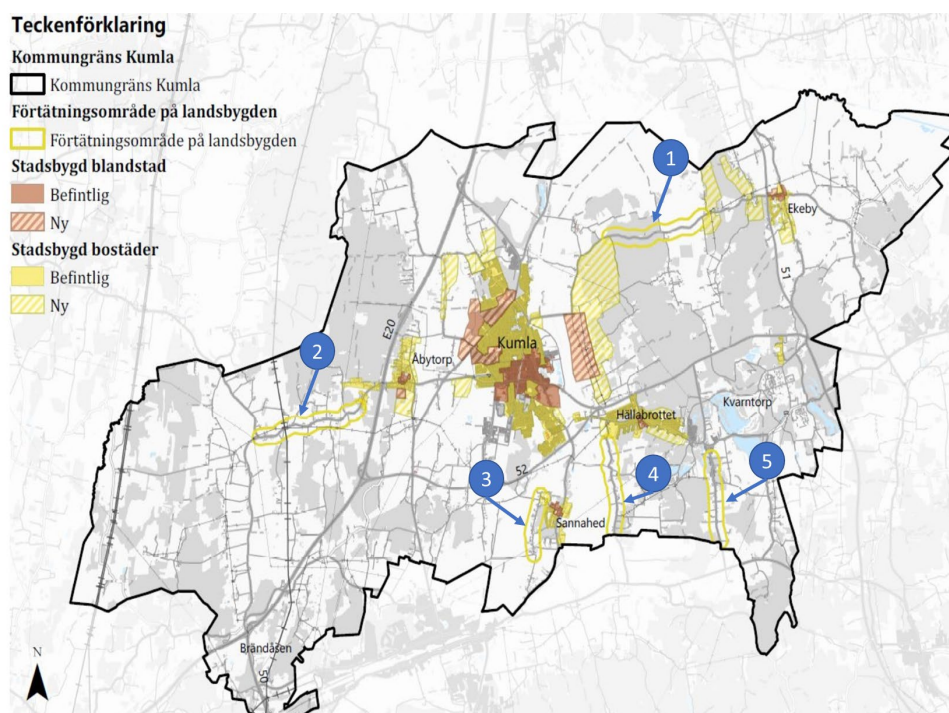
- Koncentrera bebyggelsen i och i anslutning till tätorterna, längs bebyggelsestråk och till förtättningsområden på landsbygden.
- Förtäta centrala Kumla tätort.

Förtätning på landsbygden och nya bostadsområden

Kartbilden nedan visar områden som är utpekade för *stadsbygd blandstad*, *stadsbygd bostäder* samt förtättningsområden på landsbygden. I dessa områden är det aktuellt att upprätta verksamhetsområden för kommunala vattentjänster i samband med att detaljplaner för områdena antas. VA-utredningar behöver genomföras för att kartlägga hur områdena VA-försörjs på bästa sätt i samband med att detaljplaner upprättas för respektive område. Begreppen kommer från översiktsplan 2040 och vad som ingår i dessa begrepp förklaras i bilaga, ordlista.

Utpekade förtättningsområden på landsbygden är:

- 1 Fridhem – Gölinge
- 2 Skyberga – Åbytorp
- 3 Gränby – Rala
- 4 Älvesta - Nedra Vesta
- 5 Haga – Norrsätter

Kartbild: Områden som i översiktsplanen är utpekade för utbyggnad av bostäder i Kumla kommun.

En uppskattning har gjorts av framtida bostäder inom de utpekade områdena, dessa redovisas i tabellen nedan fördelade på tätort.

Tätort	Uppskattat antal bostäder
Ekeby	Cirka 500
Hällabrottet	Cirka 200
Kumla, inklusive Brånsta/Sånnersta	Cirka 3000*
Sannahed	Cirka 60
Åbytorp	Cirka 380
Summa	Cirka 4200 st

**Området Brånsta/Sånnersta har ännu inte planerats vilket gör att antalet bostäder bör tolkas med försiktighet.*

Gemensamma avloppsanläggningar

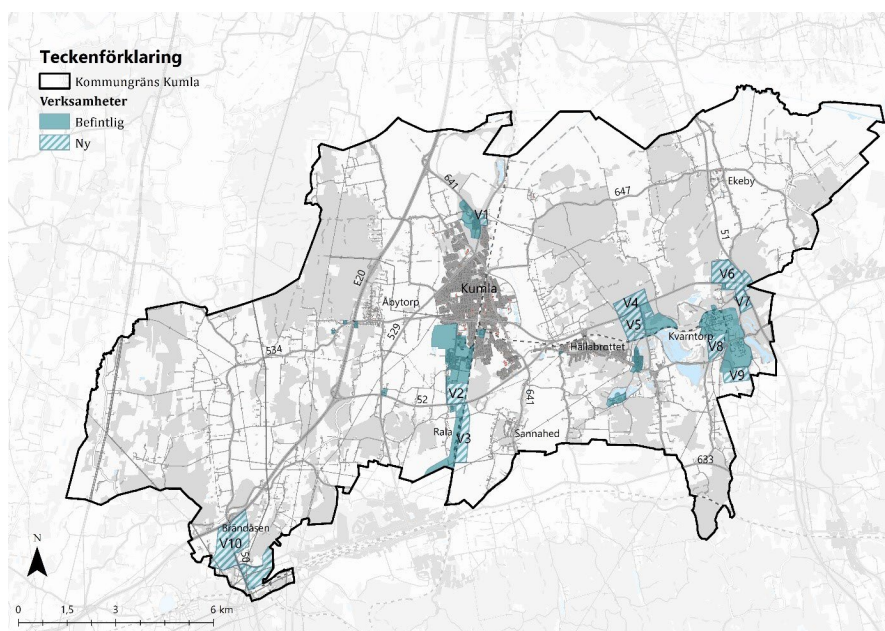
I samband med förhandsbesked avseende nya områden med enskild VA-försörjning, uppmantras fastighetsägare att skapa gemensamma lösningar. Enskilda hushåll får ofta en bättre ekonomisk och i övrigt mer hållbar avloppslösning om den kan anordnas gemensamt med andra hushåll.

I övrigt ska handläggningen ske enligt Kumlas riktlinjer för små avlopp.

Befintliga och framtida områden för industrier och verksamheter

För att nya etableringar ska kunna ske i Kumla kommun är det viktigt att det finns planberedskap (detaljplanerad mark). I översiktsplanen pekas tio nya verksamhetsområden ut. Ett verksamhetsområde definieras i översiktsplanen som ett *område för verksamheter, som inte bör blandas med bostäder. Kan utgöras av verksamheter som är störande, miljöpåverkande, ytkrävande eller genererar tung och/eller stor mängd trafik.* Begreppet ska inte förväxlas med VA-verksamhetsområde.

I framtiden föreslås framför allt Kvarntorp och Brändåsen utvecklas som större verksamhetsområden. Dessutom finns goda förutsättningar för verksamheter i Norra Mos, Södra Via, Rala och Hällabrottet. De utpekade områdena för verksamheter har delvis olika profil och inriktning.

Kartbild: Områden som i översiktsplanen är utpekade för utbyggnad av verksamhetsområden i Kumla kommun.

Nya verksamhetsområden som pekas ut i ÖP 2040

Område	Kommunalt vatten	Kommunalt spill	Kommunalt dagvatten	Kommentar	Storlek hektar
V1 Norra Mos	X	X	X		8
V2 Södra Via	X	X	X		37
V3 Rala norra					52
V4 Hällabrottet norra					45
V5 Hällabrottet södra	X	X		Ytan i den östra delen	5
V6 Kvarntorpskorset	X	X		Kommunalt VA i västra delen	82
V7 Kvarntorp norra				400–500 meter till kommunala VA-ledningar	22

V8 Kvarntorp	X	X	X		33
V9 Kvarntorp Södra					30
V10 Brändåsen	X	X		VA med begränsad kapacitet från Hallsberg	194

Tabell: Nya verksamhetsområden utpekade i ÖP 2040.

7. Åtgärder för att VA-anläggningen ska fungera vid skyfall

Klimatförändringar

Klimatförändringarna förväntas innebära varmare somrar och mildare vintrar. Årsnederbörden i form av regn bedöms öka på grund av att vintrarna blir varmare och snötäcket kommer att minska.

Nederbördsmissigt är prognoserna att vårfloden kommer att bli markant mindre och att det kommer att regna mera på vinterhalvåret. De högre flödena kommer höst och vinter. Somrarna kommer att bli varmare med fler dagar med extrema temperaturer och dagar med kraftiga skyfall. Det ställer krav på dagvattenhantering och separerade dagvatten- och spillvattensystem.

Skyfall kan leda till översvämningar, stora flöden till pumpstationer och avloppsverket med ökade utsläpp samt bräddning av orenat avlopp till vattendragen. Skyfall leder också till att risken att föroreningar sprider sig till dricksvattenbrunnar ökar.

Höga temperaturer och värmeböljor medför en starkare avdunstning från sjön Tisaren och därmed en kraftigare variation av vattennivåerna. Samtidigt ökar vattenanvändningen varmare dagar till följd av fyllning av pooler och ökad bevattning. När dricksvattenåtgången ökar på detta sätt i samband med torka ökar risken för att kommunen behöver utfärda bevattningsförbud.

Klimatets påverkan på grundvatten kommer också påverka den enskilda dricksvattenförsörjningen, framför allt genom lägre lägstanivåer än tidigare. Möjligheten att få vatten i tillräcklig mängd och med tillräcklig kvalitet förväntas bli svårare för de med enskild brunn.

Dagvattennätets kapacitet och status

I Kumla kommun finns totalt 132 km dagvattenledningar och 6 dagvattenpumpstationer. I kommunen finns 7 större dagvattendammar på kommunal mark.

År 2015 drabbades Kumla kommun av kraftiga översvämningar. Efter det gjordes en kapacitetsutredning som visar att dagvattennätet har kapacitet att klara ett tioårsregn, vilket stämmer bra överens med de krav som finns på kommunen.

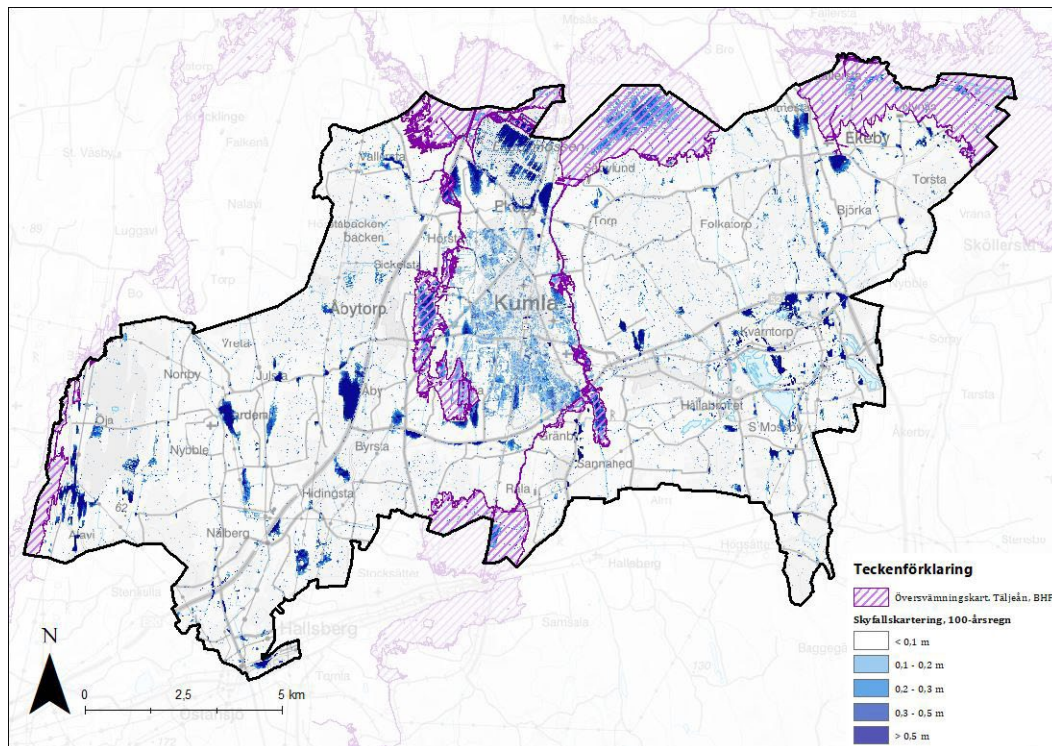
Majoriteten av dagvattnet i Kumla leds via dagvattennätet till vattendragen Kumlaån, Ralaån, och Stenebäcken. Felkopplade takvattenanslutningar, där takvatten leds till spillvattenledningar, är ett problem då de kan medverka till överbelastning av spillvattennätet och översvämningar av fastigheter.

Riktlinjer för dagvattenhantering i Kumla kommun

Kommunstyrelsen har antagit riktlinjer för dagvattenhantering som ska tillämpas i Kumla kommun. Dessa anger hur kommunen ska arbeta med omhändertagande av dagvatten.

Skyfallskartering

En skyfallskartering har genomförts och resultaten visar att kommunens VA-system påverkas på följande vis vid ett skyfall motsvarande 100 års återkomsttid.

Skyfallskartering baserad på lågpunkter för hela kommunen (2015), skyfallskartering för Kumla tätort (2019) och översvämningskartering för Täljeån (beräknat högsta flöde).

Bedömning och åtgärder

Nedan beskrivs bedömning av hur kommunens vatten, spillvatten och dagvattensystem påverkas vid skyfall och föreslagna åtgärder för ett mer robust system.

Vatten

Kommunens dricksvattensystem kan komma att påverkas vid skyfall och kommunens bedömning är att de åtgärder som krävs för att säkra dricksvattentillgång vid skyfall redan är vidtagna.

- Strömavbrott till följd av oväder påverkar verksamhetens tillgång på el för drift av anläggningen. Dessa risker är hanterade då kommunen är utrustad med reservkraft för att avhjälpa problem vid strömavbrott.
- När vattennivåerna ökar snabbt i kommunens damm-reservoar ökar belastningen på dammen vilket oreglerat kan ge upphov till ökade risker vid dammen. Flödet till och ut från dammen kan regleras vilket gör att denna risk kan avhjälpas.
- Om mycket stora regnmängder faller på kort tid kan kommunens konstgjorda infiltration genom åsen störas om grundvattenpumparna nås av ytpåverkat vatten. Vid en sådan situation bör berörda grundvattenpumpar stängas av för att minska dessa risker. Även om ytpåverkat vatten skulle pumpas in till vattenreningsverket innebär det enbart en ökad belastning på vattenverket. Verket skulle fortfarande klara av att rena vattnet till tillräcklig grad och det skulle således inte påverka vattenkvaliteten på det vatten som levereras från vattenverket ut till kund.
- Stora översvämningar kan medföra svårigheter att transportera personal, kemikalier eller material. Vid störningar som pågår under en längre tid kan detta medföra stora problem för dricksvattenleveransen. Då vattenverket ligger högt beläget med möjlighet att ta sig till vattenverket från flera håll har det hittills inte varit något problem med leveranser under de perioder med stora regn som drabbat verksamheten.

Spillvatten

Kommunens spillvattennät påverkas till stor grad av ökade regnmängder då vatten som läcker in i spillvattennätet omgående märks av i pumpstationer och avloppsreningsverk som blir överbelastade. Nedan listas risker och åtgärder för att minska påverkan.

- Elbortfall till följd av skyfall kan påverka verksamheten mycket negativt då pumpstationer slutar fungera och breddar ut orenat vatten till naturen. En åtgärd för att minska denna risk är att installera reservkraftverk vid fler pumpstationer.
- Under skyfallen 2015 översvämmades området mellan Kumlaån och avloppsreningsverket. Vattennivåerna blev så höga att de riskerade att översvämma avloppsreningsverket. Verksamheten har möjlighet att snabbt bygga vall vid kritiska punkter för att hindra vattnet från att

rinna in i byggnaden. Material för bygge av vall och pumpstationer finns på plats.

- För att minska mängden regnvatten som läcker in i spillvattensystemen behöver kommunen fortsätta med pågående arbete för att bygga ut dagvattensystem i de områden som i dagsläget har kombinerat ledningsnät där dagvatten leds till spillvattennätet. Åtgärder för att minska mängden regnvatten som läcker in i spillvattensystemen behöver vidtas. Detta kan genomföras genom att medel tilldelas förnyelse av ledningsnät samt inventeringar av felaktiga påkopplingar av dagvatten till spillvattennätet.

Dagvatten

Även kommunens dagvattennät påverkas i hög grad av ökade regnmängder då dessa ledningar syftar till att leda bort regnvatten. Ledningarna är inte dimensionerade för skyfall och kommer således inte heller att klara av att leda bort allt vatten. Det är inte möjligt att dimensionera dagvattenledningarna för att leda bort skyfall, i stället behöver andra åtgärder vidtas för att minimera skadan från ett skyfall.

Genom att använda alternativa lösningar till de traditionella rörsystemen kan miljö- och boendeproblem förknippade med dagvatten motverkas. De alternativa lösningarna kan bidra till en grönare stadsbild och består till exempel av dagvattendammar, diken och infiltrationsytor. När plats för vattnet skapas kan dagvattnet bli en resurs i staden som leder till ökade ekologiska, sociala och estetiska värden. Nedan listas åtgärder kommunen ska vidta för att förbättra VA-anläggningens förmåga att hantera skyfall.

- Bygga fler dagvattenmagasin i områden som är extra utsatta vid skyfall, både nedgrävda och öppna dagvattenlösningar kan lindra den värsta effekten av skyfall.
- I första hand bygga öppna dagvattensystem vid om- eller nybyggnation av dagvattenanläggningar.
- Arbeta för lokalt omhändertagande eller fördröjande av dagvatten vid fastigheter inom kommunen.
- Vid planering av nya områden eller omdaning av befintliga områden bör områden lokaliseras för svämvatten, dit vatten kan ta sig vid stora flöden, för att skydda bebyggelsen.
- För att upprätthålla en god förmåga att ta emot ökade mängder regnvatten behöver kommunens nya dagvattensystem dimensioneras enligt Svenskt vattens senast uppdaterade dimensioneringsprinciper.